HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

דלמא דאיקטר ואמר א)רבה א] שמע מינה [א]קשר עליון דאורייתא דאי ס"ד דרבנן מאי איצטריך למישרי סדין בציצית פשיטא [ב]התוכף ב)תכיפה אחת אינו חיבור אלא שמע מינה דאורייתא אמר רבה בר רב אדא אמר רב אדא אמר רב אם נפסק החוט מעיקרו פסולה יתיב רב נחמן וקא אמר להא שמעתא איתיביה רבא לרב נחמן [ג]במה דברים אמורים בתחילתו אבל ב] סופו שיריו וגרדומיו כל שהוא מאי שיריו ומאי גרדומיו מאי לאו שיריו דאיפסיק מינייהו ואישתייר מינייהו גרדומיו דאיגרדום איגרדומי לא חדא קתני שיורי גרדומיו כל שהוא ולימא גרדומיו שיריו למה לי הא קמ"ל דבעינן שיורא לגרדומיו כדי לענבן יתיב רבה וקאמר משמיה דרב [ד]חוט של כרך עולה מן המנין אמר ליה רב יוסף שמואל אמרה ולא רב איתמר נמי אמר רבה בר בר חנה סח לי רבי יאשיה דמן אושא ג)חוט של כרך עולה לה מן המנין יתיב ד)רבא וקא אמר משמיה דשמואל תכלת שכרך רובה כשרה אמר ליה רב יוסף רב אמרה ולא שמואל איתמר נמי אמר רב הונא בר יהודה אמר רב ששת אמר רב ירמיה בר אבא אמר רב תכלת שכרך רובה כשרה רב חייא בריה דרב נתן מתני הכי אמר רב הונא אמר רב ששת אמר רב ירמיה בר אבא אמר רב [ה]תכלת שכרך רובה כשרה [ו]ואפילו לא כרך בה אלא חוליא אחת כשרה [ז]ונויי תכלת שליש גדיל ושני שלישי ענף וכמה שיעור חוליא תניא רבי אומר כדי ה)שיכרוך וישנה וישלש תאנא [ח]הפוחת לא יפחות משבע והמוסיף לא יוסיף על שלש עשרה הפוחת לא יפחות משבע כנגד שבעה רקיעים והמוסיף לא יוסיף על שלש עשרה כנגד שבעה רקיעין וששה אוירין שביניהם תנא [ט]כשהוא מתחיל מתחיל בלבן ו)הכנף מין כנף וכשהוא מסיים מסיים בלבן (א) ז)מעלין בקודש ולא מורידין רב ורבה בר בר חנה הוו יתבי הוה קא חליף ואזיל ההוא גברא דמיכסי גלימא דכולה תכלתא ורמי ליה תכלתא

וגדילא

דלמא דאיקטר. כלומר ממאי דצריך להקשר בכל חוליא דלמא הא דאמרי דבי ח) רבי חייא ה"ק אם קשר על כל חוליא וחוליא הוו גרדומין כשרין אבל ברוב ציציות לא קא מכשרי גרדומין דרוב ציציות אין נקשרים על כל חוליא וחוליא: **קשר עליון.** היינו נמי ההוא קשר ג] למטה ט) י)הלכה למשה מסיני כלומר קשר אחד בציצית מיהא דאורייתא. ולהכי נקט עליון משום ד] דאי לא עביד אלא חד קשר בסופו עביד ליה שמקיים את הגדיל כולו: **דאורייתא.** ואפי' יכול לכרוך יפה ולהתקיים בלא קשר יום או יומים פסולה: **דאי מדרבנן למה לי למישרי סדין בציצית.** דכתיב לא תלבש שעטנז וסמיך ליה גדילים תעשה לך (דברים כב) פשיטא דמותר: ה] **התוכף תכיפה.** תופר תכיפה אחת אינו חיבור משום דהיא תכיפה שתוחב החוטין בטלית אינו חיבור ו]: **מעיקרו.** היינו ראש המחובר לטלית: **במה דברים אמורים.** דבעינן שיעור לציצית כדאמרינן לקמן (דף מא:) כמה תהא משולשת כ) כו': **בתחלתו.** בשעת עשייה אבל בסופו כגון אם נפסק לאחר זמן: **מאי לאו שיריו דאיפסיק מינייהו.** קצת מחוטיו ונשאר קצת ל) גרדומין: **דאיגרדם איגרדומי.** ולגמרי נפסק ז] עד העיקר וקשיא למאן דאמר נפסק החוט מעיקרו פסולה: **שירי גרדומין.** דנשאר קצת ונפסק קצת: **הא קמשמע לן.** מדתני שיריים בגרדומין משמע דלהוי בגרדומים שיורא קצת ח] שיהיו נקרא שירים כדי לעונבן כדפרישית לעיל מ) והאי כל שהוא דקתני כדי עניבה: **חוט של כרך.** אותו שכורך סביב ועושה ממנו הגדיל עולה ממנין שמונה חוטין דשמונה חוטין בעינן כדמפרש לקמן (מב.): **תכלת.** זהו שם כל הציצית: **שכרך רובה.** שעשה שני שלישי גדיל ושליש ענף כשרה ואע"ג דמצותה שליש גדיל ושני שלישי ענף כדאמרינן לקמן: **אלא חוליא אחת.** הקפה ג' פעמים: **ונויי תכלת.** עיקר מצות ציצית שליש גדיל ושני שלישי ענף: **לא יפחות משבע.** חוליות: **ששה אוירים.** שבין שבעה רקיעים. ועל שם שהתכלת דומה לים וים דומה לרקיע כדלקמן (דף מג:) מדמי סידורה לסידור הרקיעים כדי נ) לזכרנו לטובה (ב) שאף לצבעה ט] כמו כן נזקק לציצית: **כשהוא מתחיל.** לכרוך מתחיל בלבן שמניח שני חוטין ארוכין לעשות מהן הגדיל ומתחיל לכרוך בלבן ובאמצע כורך של תכלת וחוזר ומסיים בלבן: **מין כנף.** תחילה ואח"כ פתיל תכלת. והאידנא דעבדינן חמשה קשרים היינו דאמרינן (שם) שקולה מצות ציצית ככל התורה כולה י] הלכך (ג) עבדינן שני קשרים מלמעלה ושלשה מלמטה משום מעלין בקדש ואין מורידין. וכיון דאקדמה קרא למין כנף שמע מינה חשוב הוא הלכך אי מסיים בתכלת הוה ליה מוריד סוף הציצית מתחילתה: **דכוליה תכלתא.** כל הטלית: **ורמי ליה תכלתא.** ציצית:

וגדילא

קשר העליון. בקונטרס פירש שני פירושים אחד אחר הגדיל ונקרא עליון כמו (נדה דף יג.) למעלה מן העטרה וזה אינו מוכח אלא דמיהא בעינן קשר ס) ול"א פירש סמוך לכנף אבל קשר שאחר הגדיל כיון שרחוק מן הטלית משום ההוא לא הוי כלאים ותימה להאי דמוכח היכי מסיק ביבמות (דף ד:) למאן דלא דריש סמוכים אלא היכא ע) דמוכח דלמר ופשתים למה לי דכלאים פ) מתנא דבי רבי ישמעאל שמעינן דבגדיהם למר ופשתים וכו' והשתא קשר העליון לא שמעינן צ) וא"כ לא הוי כלאים ואיצטריך שפיר לאיתויי למר ופשתים לומר שיהא צריך לעשותם בענין שיהא בהם כלאים וי"ל דהכא לא מפיק מקרא דלמר ופשתים אלא מגדיל ומוכח ק) דכלאים דדרשה דגדיל דרשה נכונה היא דבעינן גדיל טוב אי נמי סוגיא דהתם אתיא כמאן דאמר גדיל דווקא ושמא דהתם אתיא כמאן דאמר או גדיל או פתיל ופלוגתא דאמוראי הוא בסמוך והכי נמי תימה דבפרק המוצא תפילין (עירובין צו:) משמע דבעינן שזורין ור"ת נמי פירש דאינו חייב על כלאים עד שיהא משזר ואם כן איצטריך טובא קרא דכלאים בציצית ויש לומר דבעלמא יליף ליה ר) מתכלת דבגדי כהונה וכיון דתכלת שזור הוא הדין לבן:

דאיגרדום איגרדומי. פירש בקונטרס שנפסקו לגמרי וקשה דהא כל שהוא קתני וצריך לומר דלגלדין קתני ולא קאי אלא אשיריו ונראה לפרש מאי לאו שיריו דאיפסיק מינייהו כלומר שיש מן החוטים שנפסקו מעיקרם ואישתייר מן השלימין נמי וגרדומיו דאיגרדמו כולם והשתא לא קאי כל שהוא אלא אגרדומיו והא דאיפסיק מינייהו הוי השתא כמו נפסק החוט מעיקרו דלעיל וכי האי גוונא קרי שיריו פרק קמא דסוכה (דף יג.) גבי אזוב תחילתו שלשה וסופו שנים וצ"ע:

שירי גרדומיו כל שהוא. פרק מי שמת (ב"ב דף קנ.) הוה מצי לאיתויי הך גבי הך דפריך וכל היכא דתני כל שהוא לית ליה שיעורא:

לא יפחות משבע כנגד שבעה רקיעים. לפי ש) שתכלת דומה לים וים דומה לרקיע ואנן דלית לן תכלת לא קפדינן בהא והא נמי דאמרינן צריך לקשור על כל חוליא וחוליא היינו כדי שיהא ניכר התכלת ומה שאנו נוהגים חמשה קשרים פירש בקונטרס יא] ת) גבי א) ציצית שקולה כנגד כל המצות לפי שציצית עולה ת"ר וח' חוטין וחמשה קשרים עולה יב] תרי"ג ומיהו כל ציצית האמורים בפרשה חסירים יו"ד ויש לומר שיש פסוק והיה לכם לציצית וג' ציצית כתובים בפרשה ולמ"ד זו משלימתן וכן נוהג רבינו תם לעשות אותן ה' קשרים ב' בסמוך לטלית וג' סמוך לפתיל משום מעלין בקדש ולא יג] מורידין כדאמרינן שמסיים בלבן ועל כל קשר שני קשרים כדי שיהא קשר של קיימא מיהו לא מצינו שום סמך בהש"ס מפורש מה' קשרים ויש לומר דהא דאמרינן צריך לקשור על כל חוליא וחוליא היינו אחת של לבן ואחת של תכלת שהן שתים והשתא כשאין פוחת משבע עושה ה' קשרים סמוך לטלית קשר אחד ואחר כך שתי חוליות אחת של תכלת ואחת של לבן ב) קשר אחד עד שמסיים שש חוליות הרי ארבעה קשרים ואחר כך עושה חוליא שביעית של לבן כדי שיהא מסיים בלבן ואחר כך קושר אחד הרי ה' קשרים ויש מפרשים לא יפחות משבע כריכות בין כל קשר וקשר:

או

עין משפט נר מצוה

א [מיי' פ"י מהל' כלאים הלכה ד]:

ז ב מיי' שם הלכה כד טוש"ע י"ד סי' ש סעיף ב:

ח ג מיי' פ"א מהלכות ציצית הלכה יח סמג עשין כו טוש"ע א"ח סי' יב סעיף א:

ט ד ה ו מיי' שם הלכה ז ועיין בהשגות ובכ"מ טוש"ע שם סי' יא סעיף יד:

י ז מיי' שם הלכה ח [ט] טוש"ע שם בהג"ה:

יא ח מיי' שם טוש"ע שם:

יב ט מיי' שם הלכה ז:

◆

שיטה מקובצת

א] ש"מ קשר עליון דאורייתא לפום רהיטא משמע מדאצטריך סמוכין למשרי סדין בציצית וקשה מפ"ק דיבמות א) לא שרי סדין בציצית דקאמר תלמודא הא למה לי סמוכין מתנא דבי ר' ישמעאל נפקא דאמר ר' ישמעאל כל מקום שנאמר בגדים כו' ואמר רחמנא עביד תכלת ותכלת עמרא הוא ומאי קאמר לעולם אימא לך דאי לאו סמוכים הוי אמינא אין ציצית דוחה כלאים והא דאמר רחמנא עביד תכלת היינו בלא (דמיה) [קשירה] ע"י תכיפה אחת דאינו חיבור להכי איצטריך סמוכין למימר דבעינן קשר ואפ"ה שריא רחמנא ותירץ הר"ר יוסף קלצון איש ירשלים דהכי פריך התם לתנא דבי רבי ישמעאל כדפי' שם בתוס' מיהו קשה למורי הר"י שי' מאי פריך הכא למאי איצטריך סמוכין הא רבא עצמו אמר לקמן דאתא למימר צמר ופשתים פוטרים בין במינן בין שלא במינן ותירץ הר"ם המדקדק בפי' הקושיא ימצא הכל ב) מכוון דה"ק ש"מ קשר העליון הלכה למשה מסיני מדאצטריך למשרי סדין בציצית אינו ר"ל מדאיצטריך סמוכין אלא מדאיצטריך בכמה מקומות ברייתות לומר דציצית דוחה כלאים כההיא סדין בציצית ב"ה מחייבין ואי קשר העליון לאו דאורייתא פשיטא דסדין חייב דתכיפה אחת אינו חיבור וכשיטה זו אשכחנא ריש בבא מציעא ש"מ הילך חייב דאי ס"ד הילך פטור למה אצטריך למפטר קרקעות משבועה כל קרקעות הילך הוא ואין רוצה לומר למה לי קרא דהא ליכא קרא למפטר קרקעות משבועה אלא ר"ל למה לי מתני' דאמר אין נשבעין על הקרקעות ופטור דשבועות קרקעות גמרינן מכפל אבל בקרקעות גופיה ליכא קרא לפטור. תו"ח: ב] אבל בסופו: ג] דלמטה דאורייתא הלכה: ד] משום דמאן דלא עביד: ה] (מה"ד דהא) התוכף תכיפה אחת תופר: ו] חיבור ל"א דאי קשר עליון היינו הך דסמיכי לטלית מדרבנן למה לי למישרי סדין בציצית דאי משום ההיא תחיבה דתחב חוטין בסדין לאו תכיפה היא דתוכף תכיפה אחת אינה חיבור ואי משום קשר התחתון לאו תכיפה היא דמרוחק מן הטלית: ז] נפסק עד העיקר: ח] קצת שיהיה: ט] צבעה כך לכך נזקק: י] כולה דמנין ציצית בגימטריא ת"ר ושמונה חוטין וחמשה קשרים דהיינו תרי"ג כנגד כל המצות: יא] בקונטרס דהא ציצית שקולה: יב] תרי"ג מכאן סמך לפי' הקונטרס במתני' דאין למעט מנין החוטין אם אין תכלת וצריך לעולם ח' חוטין תוס' אחרות: יג] מורידין ואמר ריב"א שראה ציצית של ר"ת עשוי כך ורוב העולם נהגו לעשות הקשרים בין החוליות וראיה מהא דאמרינן לעיל צריך לקשור על כל חוליא וחוליא ומסתמא היינו אחר כריכות של לבן וכן של תכלת וקאמר הפוחת לא יפחות מג' היינו ג' חוליות של לבן וג' של תכלת ואחת שמסיים בלבן נמצא קשר סמוך לכנף ואח"כ כורך ג' של לבן וג' של תכלת ואח"כ קושר הרי שני קשרים וחוזר וכורך ג' של לבן וג' של תכלת וקושר הרי ג' וחוזר וכורך ג' של לבן וג' של תכלת וקושר הרי ד' ומסיים בלבן ג' כריכות של לבן בלא תכלת וקושר הרי ה' קשרים ואורך הציצית מפורש לקמן ולדידן שאין לנו תכלת אין להקפיד לעשות חוליות אלא לכרוך סביב בלא חוליא ומנהג ר"ת שהיה קושר חוט שכורך בו כנגד ז' חוטין ואין מנהג העולם כן ג) אלא חולקין החוטין ד' מכאן וד' מכאן תוס' אחרות:

מסורת הש"ס

א) נ"א רבא, ב) כלאים פ"ט מ"י [שבת נד. יבמות ה:], ג) נ"א משמיה דשמואל, ד) צ"ל רבה, ה) [עי' תוס' לקמן נ. ד"ה דיקא נמי], ו) [לעיל לח.], ז) [לקמן נט. וש"נ], ח) צ"ל בני, ט) שלמטה. צ"ק, י) צ"ל דאורייתא כלומר, כ) [שם איתא משולשת], ל) קצת הס"ד אח"כ ד"ה גרדומיו דאיגרדם כו' נפסק מעיקרו וקשיא. צ"ק, מ) [דף לח:], נ) לזכור להקב"ה שאף כו'. צ"ק, ס) לא נמצא בפ"ה שלפנינו ועיין רש"ק, ע) דמופנה דלמר. צ"ק, פ) בציצית מתנא. צ"ק, צ) אלא משום דא"כ. צ"ק, ק) מכלאים. צ"ק, ר) תכלת בציצית מתכלת דבגדי כהונה דבעינן שזורים וכיון. צ"ק, ש) [לקמן מג:], ת) [לקמן מג: ד"ה שקולה], א) הא דאמרינן דציצית שקולה כו'. צ"ק, ב) וקשר. צ"ק,

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' מסיים בלבן משום מעלין: (ב) רש"י ד"ה ששה אוירים וכו' לטובה וזה בזמנם שאף צבע תכלת נזקק לציצית: (ג) ד"ה מין כנף וכו' הלכך ציצית עולה ת"ר וח' חוטין וה' קשריו הרי תרי"ג ועבדינן שני קשרים:

◆

מוסף רש"י

התוכף. בגדי למר ופשתים **תכיפה אחת.** כגון ע"י מחט פעם אחת או שקשר קשר אחד **אינו חיבור.** דכתיב (דברים כב) למר ופשתים יחדו לא אסרה תורה אלא חבור יפה המתקיים (שבת נד.). **תכיפה.** פוינ"ט שתוחב תכיפה אחת במחט וחיבר כלאים בגד למר ובגד ופשתים יחד אינו חיבור בפחות משתי תכיפות להכי כתיב יחדיו עד שיתחברו יחד יפה (יבמות ה:).

א) נראה דצ"ל דאמר שם דסמוכין אתא למשרי סדין בציצית דקאמר תלמודא וכו'. ב) אולי צ"ל ימצא הכל מבואר דהא דקאמר ש"מ. ג) ועי' ברא"ש הלכות ציצית בהלק"ט סי' טו.